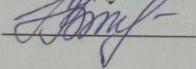

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри педагогіки та
психології дошкільної та початкової освіти
протокол № 3, ..., від 08.09.2020 р.
в.о. завідувачка кафедри
 (Наталія ВОРОПАЙ)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ОК 24.3. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

Освітня програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Форма навчання скорочений термін

Курс 2

Спеціальність 013. Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Херсон 2020

Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Музичне мистецтво з методикою навчання (МММН)
Тип курсу	Обов'язкова компонента
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень освіти
Кількість кредитів/годин	1,5 кредити / 45 годин
Семестр	3 семестр
Викладач	Алла Владимирова (AllaVladimirova), кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu
Контактний телефон, мессенджер	066-409-12-21
Email викладача:	allavladi2019@gmail.com
Графік консультацій	
Методи викладання	лекційні заняття, практичні заняття, кейси, презентації, тестові завдання, індивідуальні завдання.
Форма контролю	З семестр – залік.

Анотація курсу. Змістовним аспектом курсу є розкриття сучасних наукових концепцій, понять, знань, методик та методів, на основі яких відбувається процес музично-естетичного виховання, навчання, освіти і розвитку учнів початкової школи, засвоєння, усвідомлення та практична реалізація майбутніми фахівцями теоретичних, методичних і практичних основ музичного виховання учнів початкової школи, закономірностей процесу музичного розвитку учнів, умов організації музично-педагогічної роботи з дітьми.

2.

3. Мета та завдання дисципліни:

Мета дисципліни: удосконалювати професійні компетентності майбутніх учителів початкових класів у застосуванні сучасних музичних технологій. Сприяти розширенню педагогічного світогляду студентів, оволодінню навичками викладання предмета, орієнтувати на сприймання творів мистецтва, розвивати творче мислення, забезпечувати дослідницькі пошуки у сфері вузівської та шкільної музичної педагогіки.

Завдання:

- 1) формувати в майбутніх учителів початкової школи освіти функціональні та

спеціальні знання і вміння, світоглядну, екологічну, моральну й художньо-естетичну цілісну систему знань щодо поняття музичної культури в сучасних умовах;

- 2) наповнювати зміст музичного виховання культурно-історичними надбаннями українського народу;
- 3) знати філософські засади основ теорії навчання, теоретичні основи навчання, освіти й виховання;
- 4) впроваджувати основні освітні завдання музично-естетичного розвитку і виховання особистості;
- 5) погляди і праці вітчизняних та зарубіжних вчених по різних проблемах музичного виховання, форми організації музичної діяльності учнів початкової школи; особливості планування музичної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Після успішного завершення дисципліни здобувач формуватиме наступні програмні компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. .

ЗК 5. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей раннього і дошкільного віку.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність застосовувати сучасні методи й навчальні технології в закладах освіти.

ФК 2. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями / вихованцями навчальної інформації та виявлення музичної активності з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, музичних студіях та початкових закладах мистецької освіти.

ФК 3. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання з педагогіки, психології, методики мистецької освіти, спрямованих на розвиток індивідуальних творчих здібностей учнів / вихованців, з урахуванням їхніх вікових фізіологічних і психологічних особливостей

ФК 5. Здатність орієнтуватися у психолого-педагогічних засадах художньоестетичного розвитку дітей та молоді засобами музичного мистецтва та англійської мови.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати сучасні теоретичні основи освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН 2. Розуміти мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи (педагогічна компетентність + ПКК). Знати структуру календарно-тематичного планування, особливості ведення журналу обліку успішності учнів. Знати специфіку виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності.

ПРН 10. Моделювати процес навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань, створювати методику підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

ПРН 19. Створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

5. Структура курсу

Кількість	Лекції	Практичні	Самостійна
-----------	--------	-----------	------------

кредитів/годин	(год.)	заняття (год.)	робота (год.)
1,5 кредити / 45 годин	6	4	35

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

- 1) [Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх](#)
- 2) <https://mon.gov.ua/.../1-muzichne-mistecztvo-1-4-klas.docx>
- 3) [Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні ...](#)
- 4) dspace.msu.edu.ua:8080/.../Kachur%20М.М.%20METODY...
- 5) <http://scholar.google.com.ua/scholar>
- 6) <http://elibrary.kmru.edu.ua>

7. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

Високо цінується академічна добросередовища. До всіх студентів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення. Навіть окремий випадок порушення академічної добросередовища є серйозним проступком, який може привести до несправедливого перерозподілу оцінок і, як наслідок, загального рейтингу студентів. Мінімальне покарання для студентів, яких спіймали на обмані чи плағіаті під час тесту чи підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтеся до цього питання серйозно та відповідально.

8. Схема курсу

Змістовий модуль 1.

Музика як вид мистецтва і предмет виховання

Тема 1. Музично-естетичне виховання у системі навчання початкової школи

(лк - 0 год., пз – 0 год, ср.-4год):

1. Естетичне виховання засобами музики.
2. Напрями музичного виховання школярів.
3. Порівняння методичних компонентів музично-педагогічних систем Е.Жак-Далькроза, К.Орфа, З.Кодая, Д.Кабалевського.
4. Розвиток музичних здібностей.
5. Релятивна система.

Тема 2. Сучасні нормативні документи та вимоги при вивченні курсу.

(лк - 0 год., пз – 0 год, ср.-7 год):

1. Предмет і завдання курсу.
2. Сучасні нормативні документи та вимоги до вивчення курсу «Музичне мистецтво з методикою навчання».

Тема 3. Окремі видові системи мистецтва .

(лк - 0 год., пз – 0 год, ср.-4 год):

1. Етнонаціональна специфіка музичного виховання у полікультурному просторі України.
2. Причини виникнення мистецтва в первісному суспільстві.
3. Жанрова система музичної культури.
4. Жанри народного музичного мистецтва.

Тема 4. Теоретичні та методологічні основи музичного виховання в початковій школі .

(лк - 2 год., пз – 0 год, ср.-4 год):

1. Вікова характеристика з огляду готовності дітей до музичного навчання і виховання.
2. Доцільність комплексної структури уроку.
3. Зв'язок методичної структури уроку з дидактичною.
4. Новітні технології навчання на уроках музики.

Змістовий модуль 2

Види музичної діяльності

Тема 5. Основи теорії музики .

(лк - 2 год., пз – 2 год, ср.-4 год):

1. Музична фонетика.
2. Нотна графіка.
3. Музична морфологія.
4. Музичні форми.
5. Музично-дидактичні ігри.

Тема 6. Хоровий спів – основний вид музично-виконавської діяльності дітей.

(лк - 0 год., пз – 0 год, ср.-4 год):

1. Основні диригентські жести.
2. Методика навчання співу.
3. Основи гігієни, співацького режиму і охорони дитячого голосу.

Тема 7-8. Методика формування музичного сприймання. Життя і творчість видатних композиторів .

(лк - 2 год., пз – 2 год, ср.-8 год):

1. Слухання музики.
2. Народна й авторська казка в різних видах музичної діяльності.
3. Композитори-класики близького та дальнього зарубіжжя.
4. Сучасні композитори – дітям. Композитори України та української діаспори.

КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТИВ СТУДЕНТІВ

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ХДУ. Академічні успіхи студента оцінюються за шкалою, яка застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Херсонському державному	Оцінка за національною шкалою
-----------------------	---	-------------------------------

	університеті	
A	97-100	Відмінно
B	87-96	Добре
C	74-86	
D	64-73	Задовільно
E	60-63	
FX	30-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-29	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів з курсу

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

9. Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Модуль 1. Музика як вид мистецтва і предмет виховання

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали

Практичні роботи – 14 балів (по 7 балів за 2 практичні роботи)

Модуль 2. Види музичної діяльності

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали

Практичні роботи – 28 балів (по 7 балів за 4 практичні роботи)

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

1. Аліев Ю. Б. Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях : [Учеб. пособие для студентов, обучающихся по спец. 030700 – Муз. образование] / Л.А.Безбородова, Ю.Б.Алиев. – М. : Academіa, 2002. – С. 413.
2. Аліев Ю.Б. Настольная книга учителя — музыканта.- М., 2000. - 165 с.
3. Дяченко Н.Г. Теоретические основы воспитания и обучения в музыкальных учебных заведениях / Н.Г. Дяченко, И.А. Котляревский, Ю.А. Полянский. – К.: Муз. Украина, 1987. – С. 22-33.
4. Кабалевський. Про трьох китів та про інші цікаві речі / Пер. з рос. М.Пилинського. — К. : Муз. Україна, 1973. — 187, [2] с.
5. Кондратенко Г.Г. Формування творичих здібностей підлітків у позаурочній роботі засобами музичного мистецтва // Наук. записки: Зб. наук. статей НПУ імені М.Драгоманова. – Вип. 59. – К., 2005. – С.78-84.
6. Красильникова М.З. До вершини мистецтва // Навч. Программа для вищ. навч. закл.
7. Кушка Я.С. Методика музичного виховання дітей [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. : у 2 ч. / Я. С. Кушка ; М-во культури і туризму, Держ. метод. центр навч. закл. культури і мистецтв України. - Вінниця : Нова кн., 2007.
8. Лисенко Ю.О. Соціально — педагогічна программа просоціального розвитку старших підлітків як представників молодіжної субкультури засобами сучасної естрадної музики. Україна, 1987. — С. 33
9. Масол, Л. М. Методика навчання мистецтва в основній школі : метод. посіб. для вчителів / Людмила Масол. — К. : Шк. світ, 2012. — 125, [1] с. : табл. — (Бібліотека "Шкільного світу" - Шкільний світ. Бібліотека) — Сер. засн. у 2003 р.
10. Масол, Л. М. Мистецтво : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Н. В. Очеретяна; за заг. ред. Л. М. Масол. — К. : Генеза, 2012. — 143 с. : іл.
11. Масол, Л.М. Музичне мистецтво підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, О.В.Калініченко, Н.В.Очеретяна; за ред. Л. М. Масол. — К. : Генеза, 2008. — 191 с. : іл., ноти.

12. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта і практика. — К.: Промінь, 2006.-92 с.
13. Матійчак О. В. Формування у школярів естетичного сприймання дійсності в музично творчій діяльності. Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 20 с.
14. Олексюк, О.М. Музична педагогіка : навч. посіб. / О. М. Олексюк; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. — 247 с. — Бібліогр. наприкінці модулів.
15. Олексюк О.М., Ткач М.М. Музично-педагогічний процес у вищій школі: формат іодернізації: Навчальний посібник. — К.: Знання України, 2009. — 123 с.
16. Панченко, Г.П. Методика розвитку творчих здібностей майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Панченко Галина Павлівна; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2008. — 20 с.
17. Г. М. Падалка. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки / [Падалка Г. М. та ін.; під наук. ред. А. В. Козир]; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т мистецтв. — К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. — 358 с. : іл. — Авт. зазнач. у змісті — До ювілею Г. М. Падалки.
18. Печерська Е. П. Роль курсу «Методика музичного виховання» у професійній освіті майбутнього вчителя музики // Науковий вісник. Одеса 2003. — Вип. 1 — 2. — С. 144-149
19. Ростовський, О.Я. Музична педагогіка : навч. програми, метод. рек. та матеріали : навч. посіб. / О.Я.Ростовський; Ніжин. держ. ун-т ім. М.Гоголя. — Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. — 191 с.
20. Ростовський, О. Я. Методика викладання музики в основній школі : Навч.-метод. посіб. / О.Я. Ростовський; [Гол. ред. Б.Є.Будний]. — Тернопіль : Навч. кн.-Богдан, 2001. — 270, [1] с. : табл., нот. — Бібліогр.: с. 266-270 та в підряд. приміт.
21. Роменець, Володимир Андрійович. Психологія творчості : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.А.Роменець; [Голов. ред. С.В.Головко].— 2-е вид., допов. — К. : Либідь, 2001. — 286, [1] с.
22. Сбітнєва, Л.М. Методика музичного виховання : Навч.-метод. посіб. для студ. Ін-ту культури і мистецтв. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Т.Шевченка / Луган. нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. — Луганськ : Альма-матер, 2005. — 170 с. : 124 — 165.
23. Холоденко, В.О. Розвиток творчої активності молодших школярів у процесі інтеграції різних видів музичної діяльності : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук. 13.00.02 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. — К., 2004. — 20 с.
24. Челышева И.В. Формы, методы и приёмы организации медиаобразовательного процесса в школе и вузе. / И.В. Челышева // Шкільна бібліотека плюс. 2011. - № 4-6.— С. 31-38.
25. Якимчук, С.Н. Методика музичного виховання : [Навч. посіб. для студ. муз.-пед. ф-ів, вищ. та серед. навч. закладів мистецтв, вчителів музики навч. закл. різного типу] / [Наук. ред. С.Г.Карпенчук]; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. — Рівне, 2003. — 159 с.

ДОПОМІЖНА

1. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки: книга для учителя / Л. Г. Арчажникова. – М. : Просвещение, 1984. – 111 с.
2. Абдуллин Э. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе: пособие для учителя / Э. Абдуллин. – М. : Просвещение, 1983. – 112 с., с. 35.
3. Бондаренко Л. А. Ритміка і танець у 1-4 класах загальноосвітньої школи / Людмила Анатоліївна Бондаренко. – К. : Музична Україна, 1989. – 232 с.
4. Верховинець В. М. Весняночка: [ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. в. – 5-те вид.] / Василь Миколайович Верховинець. – К. : Муз. Україна, 1989. – 343 с., с. 8.
5. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі [Текст]: методичний посібник / Оксана Олексіївна Гумінська. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. – 102, [2] с., с. 50, 51].

6. Дмитриева Л. Г. Методика музыкального воспитания в школе: учеб. [для студ. пед. учеб. заведений] / Л. Г. Дмитриева, Н. М. Черноиваненко. – М. : «Академия», 2000. – 240 с.
7. Стефіна Н.В. Педагогічна скринька майбутнього вчителя: [навч. посіб. для студентів, аспірантів, вчителів шкіл різного типу] / Н.В. Стефіна. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. – 328 с.
8. Тализіна Н.Ф. Формування пізнавальної діяльності молодших школярів./ Н.Ф. Тализіна. – М.: „Просвіщення”, 1998. – 174 с. (рос.)
9. Теорія і методика музичної освіти [підручник] / Володимир Черкасов – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В Винниченка, 2014. – 528 с.

INTERNET – ресурси

1. <http://spiv.org.ua/> — Хоровий спів в Україні (інформація про хоровий спів в Україні, видатних хорових композиторів, диригентів, хормейстерів, регентів, хори; новини хорового життя; хорові фото-, аудіо-, відеогалереї; анонси хорових подій тощо);
2. <http://folk.org.ua/> — Українська автентична музика (збереження унікальної народної музичної спадщини України);
3. <http://www.classic-music.ru/> — містить такі розділи: «Композитори» (біографії і творчі портрети); «Виконавці» (диригенти, співаки, піаністи, скрипалі, віолончелісти та ін.);
4. «Факти» (цікаві та маловідомі з життя видатних особистостей); «Афоризми»; «Інструменти» (енциклопедія старовинних і сучасних інструментів); «Словник музичних термінів»; «Наші проекти» (країні сайти про класичну музику);
5. <http://kobzari.org.ua/> — Національна спілка кобзарів України. Кобзарі сучасності (офіційний сайт Національної спілки кобзарів України; музичні записи, ноти та інша інформація про кобзарство);
6. <http://gomin.uazone.net> — « Гомін»: архів української народної пісенності;
7. <http://www.artsmaidan.kiev.ua> — «ArtsMaidan» — галерея сучасного українського мистецтва» (твори сучасних українських митців on-line у жанрах живопису, графіки, скульптури, кераміки, портрету і натюрморту, декоративно-прикладного мистецтва);
8. <http://www.artofukraine.com> — сучасне мистецтво українських художників.
9. Музейний простір України <http://prostir.museum/>
10. Національний художній музей України <http://namu.kiev.ua/>
11. Музей театрального, музичного і кіномистецтва http://www.tmf-museum.kiev.ua/ua/main_ie.htm Український центр народної культури «Музей Івана Гончара» <http://honchar.org.ua/ukranian.htm>
12. [урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні ...](#)
13. <http://dspace-msu-edu-ua:8080/.../Kachur%20M.M.%20METODY...>
14. [http://scholar.google.com.ua/scholar.](http://scholar.google.com.ua/scholar)
15. <http://elibrary.kmru.edu.ua>.
16. Лувр (Париж, Франція) http://www.louvre.fr/llv/commun/home_flash.jsp Метрополітен (Нью-Йорк, США)
17. <http://www.metmuseum.org> Ермітаж (Санкт-Петербург, Росія)
18. <http://www.heritagemuseum.org/>
19. http://www.heritagemuseum.org/html_Ru/index.html Національний музей «Британська галерея Тейт» (Лондон)

20. <http://www.tate.org.uk>/Музей історії мистецтва (Відень) <http://www.khm.at>/Музей сучасного мистецтва (Відень) <http://www.mumok.at/>

Робоча програма навчальної дисципліни
«Музичне мистецтво з методикою навчання»
(денна форма)
Зміни та доповнення
на 2020 / 2021 н. р.

В першому семестрі зменшено на 2 години тему лекційного заняття:

Затверджено

Протокол від «__» _____ засідання кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти.

В.о. завідувача кафедри _____ /Наталія ВОРОПАЙ./